



MOJ DOM

Glasilo Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

Izhaja mesečno enkrat. - Uredništvo in upravnništvo je v Salendrovi ulici št. 6. - Telefon št. 2283.
Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani. - Odgovorni urednik Ivan Frelih.

Štev. 6.

Ljubljana, 30. junija 1932.

Leto XII.

Svetovna brezposelnost

Več kot 40 milijonov rok obojega spola je na naši zemlji brez dela. Dan za dnem se to število veča — kot posledica vedno hujše gospodarske krize. Do skrajne meje lakote, katero morajo prenašati mase teh brezposelnih, stoje voditelji gospodarstva in državniki brez pametnega nasveta nasproti temu strašnem fenomenu današnje dobe.

Ko je Ford pred nekaj leti v svojih ogromnih obratih uvedel tako zvani »tekoči trak« in ko je Taylor ravno tam na znanstveni podlagi in po dolgoletnih izkušnjah postavil temelje racionalizacije človeške delovne sile in delovne sile stroja, nista ta dva genialna misleca niti malo mislila, da sta s tem pripomogla svetu do novega »obraza«, ki je povzročil duševni in telesni propad milijonov ljudi.

Ko so pred desetletji delavci navalili na prve tekstilne stroje z namenom, da jih uničijo, so mogoče podzavestno slutili strašno nevarnost, ki jo bo pomenil stroj za njihov življenjski obstoj.

Vsi ti stroji, ki niso bili zgrajeni samo v namen izpopolnitve procesa produkcije in v namen racionalizacije, so bili zamišljeni in zgrajeni tudi zato, da se zoperstavijo vedno bolj in bolj v ospredje stopajočim zahtevam delavcev na mezdah in socialnemu skrbstvu in da napravijo obrate s tem mašinskim delom neodvisne od človeških delovnih moči.

Če je torej — da vzamemo samo nekaj primerov od tisočev — s postavitvijo pletilnega stroja v predarlski pletilni industriji ostalo brez zaslužka 130—150 delavcev in delavk, ker je ta edini stroj napravil njihovo delo, če moremo trditvi isto o čevljarstvu, tiskarnah, strojnih tovarnah, stavbnih podjetjih in še o mnogih drugih, potem moramo pač to — z ozirom na današnji gospodarski položaj — označiti kot neracionalno in škodljivo,

kajti ti stroji producirajo in nakopičujejo blago, za katerega nedostaja konzumentov, medtem ko morajo človeške roke počivati, ki bi prav tako lahko producirale potrebno blago, vendar ne bi prekoračile dejanske potrebe blaga.

S tem pa ni rečeno, da moramo naš tehnični in gospodarski razvoj prestaviti za 100 let nazaj. Gotovi stroji so za človeško družbo gotovo postali prepotrebni in bi jih ne mogli več zamenjati z delom človeških rok.

Nepojmljivo bi bilo n. pr. razna prometna sredstva, vodne sesalke, stroje za dovajanje in črpanje zraka v rudnikih itd. nadomestiti drugače kot samo s stroji, toda mizarji, ključavničarji, krojači in tisoči drugih obratov bi se lahko povrnili k ročnemu in s tem tudi največ h kvalitetnemu obratu, da bi s tem zaposlili tisoče človeških rok.

Če gremo skozi današnje velemesto in vidimo, kako avtomobil za čiščenje cest v nekaj minutah avtomatično očisti prostrane cestne dele in kako naslednji voz avtomatično vsesa nesnago in jo odpelje, je to pač čudo!

Če pa istočasno pred kako hišo v isti ulici vidimo zbranih tisoče ljudi, ki čakajo, da se jim izplača podpora za brezposelne, ker stotine izmed njih ne rabijo več pri čiščenju cest, je to pač žalostno in pri današnjih razmerah pač gospodarsko popolnoma napačno in nezdravo.

To bi morali premisliti tudi državniki, voditelji delavstva in gospodarstva vseh držav, da bi ta svetovni problem brezposelnosti naskočili enkrat tudi od te strani.

Kolikor se je storilo dosedaj, kakor na pr. umetno ustvarjanje zaposlitve, bo ostalo najbrž brez učinka.

Gotovo pa je, da nepotrebno delo stroja in racionalizacija ni edini vzrok brezposelnosti, pač pa je eden najvažnejših.

drugih važnih zadev zamoremo šele danes obširneje poročati o tem zborovanju.

Predsednik Ivan Frelih: Otvarjam občni zbor delegatov Pokrajinske zveze hišnih posestnikov za Slovenijo, konstatiram sklepčnost ter Vas prav iskreno pozdravljam. Obilna udeležba vseh društev je dokaz, da se pripravljajo za hišne posestnike v naši državi važne stvari in ste se zato tudi odzvali našemu povabilu in ste prišli v tako lepem številu na današnje zborovanje.

Iz časopisnih poročil Vam je znano, da se namerava uvesti zopet stanovanjska zaščita, ki je bila s 1. majem 1930 popolnoma odpravljena tudi tam, kjer je deloma še obstajala eno leto po ukinitvi stanovanjskega zakona. Mi nismo mogli niti misliti, da bo sedaj, ko je toliko stanovanj na raz-

polago, prišla zopet stanovanjska zaščita, oziroma stanovanjski zakon. Ker je pa fakt, da imamo pričakovati stanovanjski zakon, je bilo nujno potrebno, da smo sklicali ne samo vse ljubljanske hišne posestnike, nego tudi vsa ostala društva, da nam tukaj povedo svoje mnenje o tej zadevi in kako bi se našla pot, po kateri bi se izognili vsem omejitvam z razpolaganjem stanovanj. Zato smatram, da je potrebno, da se vsi navzoči udeležite tudi občnega zbora Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani, ki se vrši danes zvečer ob 6. uri v dvorani hotela »Union«.

Gospodje delegati in gospe delegatije! Po odpravi stanovanjskega zakona smo imeli skoro 2 leti mir. Med hišnimi posestniki in najemniki se je v splošnem dosegel sporazum, ki je potreben za mirno rešitev tega vprašanja. Toda prišle so slabe gospodarske razmere in morda so nekateri hišni gospodarji zahtevali tudi nekoliko previsoke najemnine in tako je prišlo do gonje po časopisih proti hišnim posestnikom. Zato smo bili primorani sklicati današnji zbor, da se posvetujemo, kako naj se stanovanjsko vprašanje reši in najemnine primerno regulirajo.

Pri tej priliki naj omenim, da je naše društvo izdalo neki apel na hišne posestnike, ki je veljal v glavnem hišnim posestnikom v Ljubljani, da naj grede najemnikom kolikor mogoče na roko in naj glede najemnin ne stavlja pretiranih zahtev. Ta apel je bil izdan v prvi vrsti radi tega, ker so posamezni posestniki odklanjali družine z otroci, kar je seveda povzročilo precej nevolje. Zato smo apelirali na hišne posestnike, naj ne odklanjajo strank z otroci, če so drugače dobre in v redu izpolnjujejo svoje obveznosti. Ta zadeva je sedaj urejena in v časopisju ni čuti o tem nobenih pritožb več.

Apelirali smo tudi na hišne posestnike, kot sem že omenil, naj bodo v svojih najemninskih zahtevah zmerni, ker so šli nekateri posestniki res precej visoko in morda tudi previsoko. Povod za to nam je dalo dejstvo, ker smo zvedeli, da hoče banska uprava predlagati neko novo stanovanjsko zaščito, ki naj se izvede potom ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje. Ministrstvo nas je potem večkrat urgiralo, naj sami stavimo primerne predloge, kako naj bi se najemnine uredile. Predlagalo je, naj bi se za ureditev najemnin vzela za podlago višina najemnin iz leta 1914. Toda podlaga iz leta 1914. je za nas absolutno nesprejemljiva. Od l. 1914. pa do danes je preteklo polnih 18 let in so se od takrat razmere popolnoma izpremenile. Torej ne moremo vzeti podlage iz leta 1914. Stanarine so bile takrat skrajno nizke, nekateri gospodarji, ki so imeli na stanovanju sorodnike, pa sploh niso pobirali nobene stanarine. Upoštevati moramo tudi to, da so se od leta 1914. skoro vse hiše prezidale in preuredile. Leta 1914. v

Občni zbor naše Zveze

Dne 31. marca 1932. se je ob 2. uri popoldne vršil v dvorani zbornice za trgovino in obrt redni občni zbor Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani. Občnega zbora so se udeležili delegati v velikem številu in so bila, razen iz dveh najbolj oddaljenih krajev, zastopana vsa včlanjena društva. Ker so se obravnavale za hišne posestnike najvažnejše zadeve in ker je iz obširne razprave razvidno, kako stvarno in temeljito so se razmotrivale vse točke dnevnega reda, prinašamo o tem zborovanju obširnejše poročilo. Iz tega bodo naši člani in naročniki spoznali delo in pomen naše potrebne organizacije. Resolucije in sklepe smo priobčili že v predzadnji številki »Mojega doma«. Radi neodložljivih

Ljubljani ni imelo skoro nobeno stanovanjske električne razsvetljave. Prav tako je tudi ni imelo skoro nobeno stanovanje v Mariboru, Celju, Ptujju in drugod, medtem ko ima danes elektriko vsako količkaj boljše stanovanje. Prav tako ni bilo vodovoda, angleških stranišč, kopalnic itd. Tekom 18 let so se pa hiše popravile in spravile v boljše stanje in je zato za ureditev najemnin nemogoče vzeti podlago iz l. 1914. Sicer je pa to nemogoče tudi radi tega, ker se polovica hišnih posestnikov danes več ne spominja, kake najemnine so takrat prejeli, davčna uprava jih pa najbrž tudi nima več. So pa še razne druge stvari, radi katerih je absolutno nemogoče, da bi se za ureditev najemnin vzela podlaga iz leta 1914.

Če gremo dalje, vidimo, da se hoče uveljaviti neka stanovanjska zaščita, in sicer deloma na podlagi zlate paritete, deloma pa na podlagi obrestne mere. Vršila so se razna zborovanja najemnikov v Zagrebu, Ljubljani in Mariboru, ki zahtevajo stanovanjsko zaščito, in zato tudi vemo, da obstoja nevarnost, da se zopet uvede stanovanjska zaščita, ki jo drugod odpravljajo. Celo socialistična Nemčija, ki je danes na robu propada, je začela resno delati na tem, da se stanovanjska zaščita popolnoma likvidira. Najemnine znašajo v Nemčiji že 2 leti 20% nad zlato pariteto in so sedaj znižali še hišni davek za 20%. V Nemčiji so prišli do prepričanja, da je treba do 1. aprila 1934. stanovanjsko zaščito popolnoma likvidirati, ker so prišli do spoznanja, da je stanovanjska zaščita največja nesreča ne samo za hišne posestnike, ampak tudi za vse druge stanove; kajti ravno radi stanovanjske zaščite je zaostalo vse narodno gospodarsko življenje. Pomisliti moramo tudi to, da je stanovanjska zaščita v Nemčiji političnega značaja, ker razni kandidati pri volitvah ravno s stanovanjsko zaščito najbolj agitirajo in skušajo z njo dobiti zase čim večje število glasov. Isto je tudi v Nemški Avstriji, ker tudi tam pri volitvah najbolj agitirajo s stanovanjsko zaščito. Pri nas vsega tega ni. Potrebe po stanovanjski zaščiti pa tudi ni, ker je danes dovolj stanovanj na razpolago. Stanovanja so se pa napravila šele takrat, ko je prenehala stanovanjska zaščita.

Če se uvede ponovno stanovanjska zaščita, bodo dotični, ki imajo denar, ta denar zopet rajše naložili v hranilnici, kot pa, da bi ga zazidali. Gotovo je, da bo dosti najemnikov, ki bodo imeli rajši svoj denar naložen v hranilnicah in bankah, kjer jim donša po 6, 7 ali celo 8% obresti na račun hišnih gospodarjev. To je tisto zlo, ki je dovedlo celo socialistične delavske faktorje do prepričanja, da napravi stanovanjska zaščita lahko še več nesreče, ker bo onemogočila vsako gradbeno delavnost. Če se uvede stanovanjska zaščita za nove hiše, potem ne bo — to sem izrecno poudarjal v Beogradu — nihče več zidal, pa tudi stare hiše se ne bodo popravljale in tako bo brezposelnost še večja, nego je že sedaj. Treba je ljudi, ki imajo denar, pridobiti za to, da bodo pričeli zidati, kajti le na ta način bo mogoče sedanjo brezposelnost zmanjšati in omiliti.

Kar se tiče zadeve same, veste, da se je v Beogradu vršila tozadevna anketa, o kateri smo obširno poročali v »Mojem domu«. Iz tega poročila ste razvideli, da so bili zastopniki vseh mest odločno proti vsaki stanovanjski zaščiti, samo zastopnik mesta Ljubljane, ki pa prav za prav ni bil zastopnik mesta Ljubljane, marveč zastopnik Delavske zbornice, je bil nekako nevtralen in je stavil neki predlog, ki naj bi ga drugi zastopniki osvojili. Vsi drugi zastopniki, in to posestnikov, trgovskih zbornic, zlasti pa zastopniki denarnih zavodov, so bili odločno proti vsaki stanovanjski zaščiti. Tako je zastopnik državne hipotekar-

ne banke Aca Dimić izjavil, da je že anketa sama ponesrečena, ker bi se na njej ne smelo razpravljati o zadevah, ki utegnejo zmanjšati kredit hišnih posestnikov. Hipotekarna banka ima v Beogradu vložena v hišah milijarde premoženja, ki bo ogroženo, če se uvede stanovanjska zaščita, ker hišni posestniki ne bodo mogli zmagovati svojih obveznosti in tako se more zgoditi, da bo hipotekarni banki ostala cela vrsta hiš, s katerimi ne bo vedla kaj početi.

Najemniki iz Srbije niso imeli nobenega zastopnika, ker v celi Srbiji nimajo nobenega društva, in tudi niso priredili nobenega shoda. Uradniške organizacije so ponujale zlato pariteto. Taka je torej bila slika na tej anketi.

Kot sem že omenil, je naše društvo izdalo na hišne posestnike apel, naj po možnosti znižajo najemnine v svojih hišah. Ugotoviti morem, da je dosegel naš apel precejšen uspeh. Morda niso vsi posestniki prijavili znižanih najemnin obični, vendar je pa gotovo, da je precej hišnih posestnikov znižalo najemnine po sto in tudi več dinarjev mesečno pri posameznih stanovanjih. Dokazano je tudi, da je danes v Ljubljani dovolj stanovanj in tudi po primerni ceni. Za Bežigradom je danes že mogoče dobiti trisobno stanovanje s kopalnico za 800 Din mesečno. Ko sem na anketi v Beogradu omenil, kakšne najemnine so pri nas, so rekli: Dajte nam te najemnine, pa smo zadovoljni. Listi so začeli pisati o tem vprašanju in tako se je tudi ministrstvo za socialno politiko pričelo resno baviti z zaščito stanovanjskih najemnikov.

V tej zadevi smo se obrnili na g. referenta in tudi na ministra g. Puclja. Gosp. referent je izjavil, da so mu znane stanovanjske razmere pri nas ter nam je svetoval, naj se o tej stvari posvetujemo in naj jo skušamo sami urediti, ker je to pač najboljšje. Kajti če pride do stanovanjske zaščite, bomo zopet tam, kjer smo bili pred odpravo stanovanjskega zakona, ko hišni posestnik ni mogel svobodno razpolagati s svojo lastnino, in to je tisto, česar se mi najbolj bojimo.

Gosp. minister Pucelj mi je izjavil, da imamo 14 dni časa, da to stvar uredimo in da najemnine primerno znižamo. Rekel je tudi, da je njemu najljubše, če stanovanjske zaščite ne bo treba, da bo pa moral nekaj napraviti, če sami ne uredimo svojih odnošajev do najemnikov.

Toda mi smo mnenja, da bi utegnili ta zaščita trajati dolgo časa in da bo pomenila največjo nesrečo ne samo za hišne posestnike, ampak tudi za vse drugo narodno gospodarstvo, za občine, za banovine in končno tudi za državo samo, ker bo imela manj dohodkov, če se uvede kaka stanovanjska zaščita. Če se zopet uvede stanovanjska zaščita, ne bo nihče nič nanovo zidal, pa tudi starih hiš ne bo nihče popravil in tako bodo ob svoj zaslužek delavci, obrtniki, pa tudi trgovci. Oškodovana bo pa tudi država, ker davkoplačevalci ne bodo mogli plačevati davkov, če ne bodo imeli zaslužka. (Medklic: Hiše se morajo popravljati, če ne pa razpadejo!) To že, toda ne bomo mogli plačevati takih cen kot doslej, ko se je na primer samo za kleparska dela pri 2 hišah plačalo 8000 Din. Nihče nas ne more siliti, da bi svoje hiše olupševali in delali fasade. Na Dunaju in v Gradcu, kjer še vedno obstoja stanovanjska zaščita, lahko vidite, da se zadnja leta niso napravile, oziroma popravile, niti 4 fasade, medtem ko se je v Ljubljani toliko delalo, da posamezni obrtniki niti dela niso mogli zmagovati.

Zato smo sestavili predloge, ki vam jih bom pozneje prečital in o katerih smo prepričani, da so sprejemljivi za obe strani. Razgovarjali smo se o raznih stvareh in težkem stanovanjskem problemu. Nekateri

gospodje so bili mnenja, da tistim posestnikom, ki so zidali svoje hiše z dolgovi, ne moremo pomagati in da je njihova stvar, kako si bodo uredili svoje zadeve. Jaz pa pravim, da je gotovo, da so ti posestniki največji dobrotniki človeštva, čeprav so zidali svoje hiše deloma na dolg, ker so s tem dali delavcem zaslužek in ker so napravili stanovanja. Hiše so tukaj, stanovanja so na razpolago in zato je potrebno, da jim pomagamo, ne pa samo reči, zakaj so pa zidali, če niso imeli denarja.

Mi smo torej sestavili naše predloge, ki so popolnoma umestni, ker so naše zahteve zmerne in ne pretirane in na podlagi teh predlogov se lahko ugotovi, da v dravski banovini ni potrebna nobena stanovanjska zaščita, ker najemnine niso previsoke. Zato smo vas klicali na današnje zborovanje, da se o teh predlogih posvetujemo in o njih sklepamo. Te predloge smo sestavili po vsestranskem, temeljitem razpravljanju ter mislim, da bi bilo prav in umestno, če bi jih sprejeli vsi posestniki cele dravske banovine ter bi se po njih ravnali.

Nato se preberejo predlogi, ki smo jih že objavili v predzadnji številki.

(Dalje prih.)

Motenje posesti

Ako da hišni lastnik po hišnici napraviti na stanovanjskih vratih najemnika novo ključavnico, tedaj lahko najemnik i proti hišnemu lastniku i proti hišnici naperi tožbo za motenje posesti. Dejstvo, da je hišnica poslovala po nalogu hišnega lastnika, ne ustvarja nedopustnosti tožbe za motenje posesti tudi napram hišnici. Ni namreč dopustno učiniti protipravno dejanje po nalogu drugega, ne da bi zato sam odgovarjal.

Motenje posesti je podano, ako hišni lastnik prepereči po hišnici vselitev podnajemnika. Tožba se lahko naperi tudi proti hišnemu lastniku, ker se lahko toži za motenje posesti tudi onega, v čigar interesu ali s čigar dovoljenjem je bilo podvzeto motenje posesti.

Ako upravitelj hiše ne da najemnici ključa do prostora za sušenje perila, pa je najemnica do sedaj ta prostor vedno v to svrhu uporabljala, tedaj je tudi v tem podano motenje posesti. Nedovoljenje uporabe ključa ne pomeni le pasivnega zadržanja upravitelja, temveč tudi nekako izjavo upravitelja, da najemnici ključ do prostora za sušenje perila ni več na razpolago in ji je s tem onemogočeno sušiti perilo na sedanji način.

Pravica do najema ne vsebuje pravice, namestiti firmske table na poljubnih mestih hiše in se smatra samolastna namestitev neke firmske table za motenje posesti, ako so z namestitvijo ti interesi hišnega lastnika na kakršnikoli način oškodovani. Hišni lastnik pa mora dokazati, v čem je podano tako oškodovanje. Ako bi bila vsaka namestitev neke imenske table motenje posesti, tedaj bi najemnik ne smel niti na zunanji strani stanovanjskih vrat namestiti svojega imena brez izrecnega privoljenja najemodajalca. Izkušnja pa nas uči, da se v takem primeru za dovoljenje ne prosi.

Ako je prevzel najemnik svoje stanovanje zgolj z omejitvijo, da k stanovanju spadajoče stranišče uporablja še neka druga stranka, tedaj lahko zahteva, da se ta pravica uporabe ne omeji še nadalje. Ako najemodajalec dopusti uporabo stranišča še neki drugi stranki, tedaj je posegel v pravico najemnika in lahko najemnik zahteva upostavitve v prejšnji stan.

Ako uporabljata stranišče dva najemnika, tedaj pomeni namestitev ključavnice in zatvoritev tega motenje posesti. Ako ho-

če eden od posestnikov vzeti stranišče v samoporabo, tedaj si mora zagotoviti privolitev drugega najemnika in se ne sme zadovoljiti s privolitvijo hišnega lastnika. S stanovanjem najeto stranišče je del najete stvari. Enostranska zamenjava najete stvari ali nekega dela te po najemodajalcu, oziroma zakupodajalcu, je enostranska novacija zakupne, oziroma najemne pogodbe, in ne čin hišne uprave.

Ako je podnajemnik potem, ko so mu bili ključki stanovanja odvzeti, stanovanje zapustil, tedaj je njegovo tožbo na motenje posesti zavrniti, kajti sama ugotovitev, da je toženec motil posest, ne more biti predmet posestne tožbe. Postopanje glede motenja posesti ima namen, ščititi dosedanje posestno stanje s prepovedjo vpadanja oziroma poseganja ali zopetne vpostavitve samolastno odvzete posesti. Ako pa toženec po motenju posesti svojo posest sam opusti, tedaj manjka zahtevku na prepoved poseganja, oziroma zopetne vpostavitve prejšnjega posestnega stanja, vsaka osnova.

Ni pa podano motenje posesti, ako najemniki manjše reparature na najemnem predmetu sami podvzamejo, n. pr. izplaknenje zamašenega stranišča.

Ako je bila strojna naprava, ki povzroča tresenje v stanovanju najemnika, od upravnega oblastva dovoljena, tedaj ne more biti obratovanje tega stroja povod za tožbo motenja posesti, kajti za dejanski stan motenja posesti manjka po § 339. obč. drž. zakon. zahtevana samolastnost.

Ako je najemodajalec svoječasno brez pridržka pritrtil razdelitvi nekega prostora po mavčasti steni, tedaj ni podano motenje posesti, ako najemnik to steno zopet odstrani. Ako bi se pa smela odstranitev te stene izvršiti le po zahtevi najemodajalca, mora ta to dokazati.

Ako je najemnik vsled nekega dogovora s prejšnjo lastnico hiše svoje perilo sušil na dvorišču, tedaj se ga ne more siliti, da bi perilo sušil v sušilnici za perilo, ako je ta tako majhna in nizka, da mora najemnik sušiti vse svoje perilo v treh presledkih, po čemer pa mora biti perilo tako skupaj obešeno, da je sušenje zelo otežkočeno, dočim se je na dvorišču vse perilo lahko naenkraj obesilo.

Sejmišče v Novem mestu

Vsled soglasnega sklepa občnega zbora Društva hišnih posestnikov za Novo mesto in okolico, kateri se je vršil dne 13. maja l. 1932. v Novem mestu, je po svojih društvenih pravilih § 2., ki se glasi: »Namen društva je, da po skupnem sodelovanju članov obvaruje hišne posestnike pred škodo in po možnosti brani in pospešuje njih skupne, zlasti gospodarske koristi, ki naj se doseže s tem: a) da stavi predloge, sklepa resolucije in vlaga prošnje na državno, deželno in mestno oblast in na zastopstva v vseh zadevah, ki se tičejo gospodarskih stvari itd.«

se je sklenilo

da se vloži resolucija proti sklepu mestno-občinskega odbora, kateri je v svoji seji dne 15. IV. 1932, sklenil preložitev sejmišča za živino in prešiče iz dosedanjih prostorov na skrajno periferijo priklopljenega predmestja Kandije k Novemu mestu, na zemljišče tako zvano »Ragovo«. Ta svet je zelo valovit in le malo oddaljen od stanovanjskih hiš, katere se bodo vsled lepe solnčne lege zdatno pomnožile v dogledni dobi. Do nameravanega sejmišča bi se morala speljati široka cesta kot dohodna in proti Žabji vasi pa odhodna cesta; obe skupaj do 2 km dolgosti. Do sejmišča bi se moral napeljati vodovod, obenem tudi kanalizacija. Poleg tega bi bilo treba kupiti ves prostor ter istega splanirati, kar bi vse skupaj stalo ogromne vsote, katere bi mo-

ralo meščanstvo kriti s povišanimi dokladi, neglede na to, da že sedaj isti ne more zmagovati.

Proti premestitvi se je po sklepu občnega zbora Društva hišnih posestnikov podal 30. oktobra 1930. ugovor v smislu resolucije na mestni občinski odbor z utemeljitvijo, katere se ni upoštevalo.

Meščanstvo brani svoje privilegirane pravice, ki so mu bile podeljene v 14. stoletju po Rudolfu IV. in pozneje po nadvojvodi Karolu I. 1566. ponovljene. Zgodovina Novega mesta navaja borbo za sejmske pravice iz 18. stoletja in to določno navaja l. 1790—1795 za časa Karola IV., ko se niso meščani prej brigali za svoje pravice, so se teh posluževali v Kandiji, Žabji vasi, Cikavi in Bršlinu ter tudi vlekli dohodke na škodo Novega mesta. Ko je Novo mesto začelo gospodarsko hirati, se je mestna uprava začela zavedati svojih pravic, katere so ji pripadale, in si jih pridobila nazaj z oboroženo silo ter se je sejmišče prestavilo na »Loko« ob Krki in pozneje pred kakimi 40 leti, na odkupljene njive nad Krko, kjer se še danes nahaja.

Sedanji prostor ob Krki meri po mapi čez 14.000 m². Ker pa se je ta svet tekom let razširil in znatno dvignil, da bo brezdvomno nad 15.000 m² pripravnega in uporabnega za sejmišče, dočim za kako drugo uporabo ni primeren, ker je vsled nasipanja pod njim taka voda in globoka plast zemlje brez trdega temelja (7—8 m globoko). Primeren ostane le za dosedanji namen, t. j. za sejmišče, ki pa obenem služi za športne prireditve, katere pa ne donajajo mestni blagajni nikakih dohodkov.

Ves ta občinski prostor 15.000 m² je last mestne občine in je speljana do njega dovozna cesta s Kapučinskega trga. Namesto te se dá z malenkostnimi stroški napraviti nadomestna dovozna cesta od starega mostu dalje v dolgosti do 200 m v poljubni širokosti ob obrežju Krke z drevesnimi nasadi, da se zasenči neprijetno razruvane pečine nad »Šancami«. S tem se uredi lep sprehod ob Krki preko sejmišča do pod kolodvora, v dolgosti nad 1 km. Za odvoz s sejmišča pa naj služi dosedanja cesta na Kapucinski trg, odtod pa razhod živine na tri glavne prometne ceste, t. j. proti Bršlinu, oziroma kolodvoru, Šempetru, čez Mestni trg v Kandijo ter od tod na razne strani. Ureditve sejmišča bi stala občinsko upravo — da se moderno uredi z dovožno cesto in železnimi pregradki — kvečjemu do 100.000 Din, ker je kanalizacija, vodovod in upravno poslopje že urejeno, medtem, ko bi ne zadostoval za napravo in ureditev sejmišča v »Ragovem« z nakupom zemljišča najmanj znesek 1½ milijona dinarjev.

Mestna uprava ima poleg tega napraviti še več drugih neodložljivih naprav, n. pr. mestno ubožnico, javno mrtvašnico na novem pokopališču, regulirati staro pokopališče, napraviti nova pota v smislu regulacijskega načrta, ureditev saniranja stroškov za novo šolsko poslopje osnovne šole, povečanje vodovoda, kateri že danes več ne odgovarja potrebi. Dalje postavitev treh transformatorjev za električno omrežje v okolišju treh kilometrov v oddalji od centra Novega mesta, kar bi stalo mestno upravo do 750.000 Din, če pride do sporazuma s Kranjskimi deželnimi elektrarnami. To bi bilo umestno za gospodarski razvoj mesta in okolice.

Neizogibno je upoštevati, če se sejmišče preloži v Ragovo, da nastanejo na državnem mostu nad Krko prometne ovire, ker je most že za sedanji promet preozek. Največja ovira pa bi bila na križišču že sedaj stikajočih se štirih važnih cest v Kandiji na ovinku pred državnim mostom. Bile bi tu ob sejmskih dneh nezgode vedno na vrsti.

Če tudi bi se tu porušilo par že obstoječih hiš, bi s tem bil še vedno oviran promet. Končno bi kazalo dovožno cesto na sejmišču izpeljati iz sosednje Žabje vasi ali napraviti doli nižje novi most nad mestnim (sedaj Seidlovim) mlinom iz Novega mesta v Ragovo. Vse to bi bilo združeno z dosedaj neupoštevanimi izdatki, katerih pa novomeški dohodki ne bi mogli nikdar pokriti, če tudi bi ne bilo razen navedenih, še mnogo drugih manjših, nepredvidenih in neodložljivih, s stroški združenih naprav. Z ureditvijo sejmišča pa je treba postaviti tudi javno klavnico, katera pa je na mestu edino zopet ob obrežju Krke na parcelah 376 in 380, last koleg. kapitelja pod novomeško železniško progo in tunelom, od koder bi bila najkrajša pot na novomeški kolodvor za odgon živine na postajo ali zaklane živine in mesa.

Vsi tu navedeni podatki slone na higijeni in zdravstvenih ozirih. Sejmišče na Loki je po naravi ločeno od mestnih stavbišč deloma po strmem bregu, ki je obraščen z gozdnim drevjem, deloma po strmem železn. nasipu, na drugi strani pa od Krke, odkoder prihaja v poletju hlad, ki odganja mrčes ter ob najmanjšem naluvi poplakne ves prostor. Mukanje živine in vpitje prekupčevalcev ne more nikogar vznemirjati.

Nobeno mesto v Dravski banovini se ne more ponašati z bolj pripravnim prostorom za sejmišče, kot ga ima po naravi edino Novo mesto. Maribor ga ima tudi poleg Drave, je pa cela vrsta hiš med sejmiščem in Dravo, od vseh drugih strani pa je obkoljeno z ulicami, tako da se sploh ne da razširiti, medtem ko je prostor na Loki ob Krki dovolj velik za trikratno povečani promet, nego je bil dosedaj v najboljših letih gospodarskega razvoja.

Da se bori meščanstvo in včlanjeno v Društvo hišnih posestnikov za svoje stare pravice, je povsem upravičljivo, ker bi s premestitvijo sejmišča v Kandijo na periferijo »Ragovo« bilo gospodarsko zelo prizadeto, enako trgovina in obrt, ker bi jim bili odvzeti edini dohodki, katere jim donajajo glavni in mesečni sejm, ob ponedeljkih pa tržni dnevi, pri katerih se prodajajo plemenski prešiči ter pitani za lokalni zakol.

S premestitvijo sejmišča na periferijo zgube tudi novomeški sejm svoj sloves, ker se dohajajočim tujcem odvzame prilika za prenočevanje, ob slabem vremenu pa oddaljeni dohod na sejmišče znatno ovira poset istega.

S tem zgubi mestna uprava znaten del dohodkov, povišajo pa se upravni stroški vzdrževanja. Vse to pripade v breme davkoplačevalcem, katerim se v nasprotnem primeru s premestitvijo občutno omeji dohodki. Kako naj potem izvršujejo svoje dolžnosti?

Prebivalstvu na desni strani Krke, t. j. v priklopljeni Kandiji k Novemu mestu bi tudi premestitev več škodovala nego koristila, ker sedaj imajo enake koristi od teh sejmov kot Novomeščani levega brega.

Dokaz temu so mesečni sejm in Drski, t. j. 50 metrov oddaljeno od mestne meje ob deželni cesti proti Straži in Toplicam, kjer marsikateri gostilničar nima ničesar od tega, ker se za te sejme ne briga širša javnost.

Upravičena je bojazen, da bi ista useda lahko zadela Novomeščane in Kandijce s premestitvijo v Ragovo.

Vsled navedenega se kraljevska Dravska banska uprava vljudno

prosi,

da vse tu navedeno upošteva ter da razveljavi sklep mestno-občinskega odbora glede premestitve sejmišča na periferijo Ragovo, ampak da po strokovni komisiji pregleda edino primerni prostor na Loki in tega potrdi kot najbolj primerne.

Upošteva naj tudi financijelno stanje mestne uprave ter neodložljive njene naloge, ki bi bile vse le v breme občinstva, katerega pa bremena današnjega časa dovolj tlačijo, da jih že nikakor ne zmore nositi ter je pripravljeno se do skrajnosti boriti za svoje stare pravice, ki so še danes veljavne.

Novo mesto, dne 18. junija 1932.

Društvo hišn. posestnikov v Novem mestu.

Razno

Skrajno površnost so pokazali hišni posestniki v zadnjem času. V številki 4. in 5. »Moje doma« smo priobčili zakonite predpise o napravi kolkovanih pobotnic za prejete najemnine in napravo najemniških pogodb na predpisanih tiskovinah. Napravili smo celo vzorec take pogodbe v raznih primerih in vrhu tega še napisali poseben članek, kako je sestavljati najemniške pogodbe. Na naše največje začudenje pa veliko število posestnikov »Moje doma« niti ni prebralo, oziroma v roke vzelo, temveč ga je enostavno vrglo v kot, kakor brezpomembni listič. O napravi pogodb niso imeli najmanjšega pojma in če smo jih opozarjali na pouk v »Mojem domu« so enostavno izjavljali, da »Moje doma« niso brali in da tudi ne vedo kam so položili dotične številke. Hoteli so imeti ponovno tozadevne številke »Moje doma«, a velikemu številu posestnikov tega nismo mogli ustreči, ker bi bili na ta način razmetali brez vsake potrebe več sto številke »Moje doma«, ki jih pa nismo imeli na razpolago.

Na vse strani je pel telefon, in če smo en razgovor končali, se je pričel takoj drugi o istem predmetu, medtem pa je v pisarni čakalo po 20 do 30 strank za pojasnila ali za napravo najemniških pogodb. Posestniki bi morali pomisliti, da je za natančno in kratko pojasnilo treba vsaj 10 minut. Zato res ne vemo, zakaj pišemo in izdajamo »Moj dom«, če se niti posestniki sami ne zanimajo za njegovo poučno in stvarno vsebino. — Ravno taka površnost se je pri posestnikih pokazala pri odmeri vodarine, gostaščine in kanalske pristojbine za mestno občino ljubljansko, ko se jim te dneve dostavljajo plačilni nalogi za te občinske naklade. Vse te občinske naklade smo letos objavili v prvi številki »Moje doma«. Zopet vsestranska vprašanja ustno in telefonično, in če smo jih opozarjali, da je to vse objavljeno v »Mojem domu«, so se zopet izgovarjali, da ne vedo, kje imajo dotično številko, dokaz, da je niso prebrali. Če bo taka malomarnost in površnost dalje trajala, je bolje, da prenehamo z izdajo »Moje doma«. Komur pa je kaka stvar nejasna, smo vsakomur drage volje na razpolago, in lahko izjavljamo, da so naše informacije in pojasnila popolnoma sigurna in natančna. Za neprimerne pa smatramo, če se za napravo najemniških pogodb in pobotnic izprašuje ljudi, ki o tem nimajo pojma, in če se zahteva pojasnila celo od trafikantinj. Vsi taki naj pridejo v našo pisarno.

Novo najemniške pogodbe izvršuje še nadalje naša društvena pisarna.

Najemniške pogodbe v slovenskem jeziku se morajo dobiti v vseh prizadetih trafikah, kakor je to nam sporočilo finančno ministrstvo v Beogradu na našo zahtevo.

Novo najemniške pogodbe. Ponovno opozarjamo vse hišne posestnike, da je bilo treba najemniške pogodbe napraviti že do 1. julija 1932. in kdor tega še ni storil, naj nemudoma napravi, da ne zapade predpisani kazni. Vse take sedaj napravljene pogodbe pa se morajo glasiti z datu-

mom naprave dne 30. junija t. l. ali pa najkasneje dne 1. julija t. l. Kdor bo napravil poznejši datum, bo tudi zepadel kazni. Vsa potrebna pojasnila dobi vsak v naši pisarni.

Najemne pogodbe za odpovedana stanovanja. Taksni odsek dravske finančne direkcije v Ljubljani se je postavil na stališče, da je treba najemne pogodbe skleniti tudi za odpovedana stanovanja, in sicer se imajo pogodbe glasiti z letno najemnino do dneva, ko je stanovanje odpovedano in katerega dne se mora najemnik izseliti. Da je stanovanje odpovedano in kateri dan se ima vršiti izselitev, je v pogodbi treba izrecno navesti. Če se je najemnik izselil pred 1. julijem 1932., potem je naravno, da ni potreba napraviti pogodbe. Če pa je izselitveni rok pade po 1. juliju 1932., potem se mora po mnenju finančne uprave napraviti pogodba. Mi smo stali sedaj na nasprotnem stališču in smo smatrali, da v primeru odpovedi nikakor ne gre sklepati kake pogodbe, ker bi bila s tem podana odpoved razveljavljena. Tako je razlagala zakon tudi »Svojina«, glasilo hišnih posestnikov v Zagrebu. V tem pogledu bo treba izposlovati pojasnilo finančnega ministrstva in razsodbo upravnega sodišča, kar bomo poskrbeli. Opozarjajo pa se hišni posestniki, da naknadno napravijo pogodbe za odpovedana stanovanja v navedenem smislu, da ne bodo zapadli kazni.

Nakup hiše in pogodbe. Če se hiša proda, mora hišni lastnik napraviti nove najemne pogodbe z vsemi najemniki.

Najemnine in državni upokojenci. Ker državni upokojenci dobe zelo kasno pokojnine, prosimo hišne posestnike, da do prejema pokojnine nikomur stanovanja ne odpovedo, ker drugače bi nam taki primeri utegnili škodovati. V lastnem interesu prosimo, da ta apel brezpogojno upoštevate!

Naročnikom »Moje doma« smo poslali že tretji poziv za plačilo naročnine za 1. 1932. in kdor tega še ni storil, naj to nemudoma napravi ali pa vrne vse številke »Moje doma« iz leta 1932. Kdor ne bo plačal najemnine za tekoče leto ali pa vrnil »Moje doma«, ga bomo primorani iztirjati po našem pravnem zastopniku.

Predavanja, oziroma sestanki, hišnih posestnikov so se v zadnjem času vršili: v Mostah, Sp. Šiški, Zg. Šiški, Rožni dolini, Za Bežigradom in Dunajsko cesto, Št. Vidu nad Ljubljano, ki se bo še ponovil, nadalje v Novem mestu, Brežicah, Sevnici, Celju, Slov. Bistrici, Ormožu, Ljutomeru, Gor. Radgoni ter v Krškem. Na vseh teh sestankih je predaval o napravah najemniških pogodb in pobotnicah zvezni predsednik Freljih iz Ljubljane in so bili sestanki zlasti v ljubljanskih predmestjih sijajno obiskani. Če bi se želelo še v kakem kraju takih predavanj, naj se nam to nemudoma sporoči.

Nevšečnosti ob Ljubljani.

Hiše, postavljene ob Ljubljani, so uživale svojčas to prednost, da so imele vsled toka vode vedno čist in zdrav zrak in obenem dovolj svetlobe, ker imajo na eno stran prost razgled in jih ne zastirajo druge hiše. Ko se je lansko leto uravnal zgornji del Ljubljane, smo duhali hišni prebivalci ob Ljubljani neznošen smrad. Vendar je od časa do časa voda sprala strugo, tako da nam je bilo deloma ugodeno in nismo preveč godrnjali, ker smo upali, da je to zadnja poklonitev uravnjanja. Letos pa so nas presenetili regulatorji Ljubljane z novo zatvornico pri Šentpeterskem mostu. Ko zatvornico zaprejo, se začne zbirati v strugi vsa nesnaga, in smrad postaja vsak dan neznošnejši, kar gotovo ni koristno za naše zdravje. Naša stano-

vanja morajo ostati zato noč in dan zaprta in vsako prezračevanje je onemogočeno. Razumemo položaj, v katerem se nahaja vodstvo regulacije Ljubljane, vendar se da z dobro voljo in uvidevanjem doseči, da se Ljubljana večkrat izprazni in izpere s svežo vodo popolnoma ter se s tem odstrani velika opasnost za zdravje prebivalcev. Radi potrpiamo, kar je mogoče, vendar preveč nikar ne zahtevajte od nas. Posebej pa prosimo ob Ljubljani posestniki stavbeno vodstvo in mestni fizikat, naj se stori, kar je mogoče za odstranitev navedenih nedostatkov, kajti stranke že grozijo, da se bodo preselile iz naših hiš v prijetnejše ozračje, ako se glede izboljšanja ozračja kmalu kaj ne ukrene.

Eldorado ponočnjakov je gotovo Poljanski in Sv. Petra nasip, kjer se čutijo popolnoma varne in brezobzirno kričijo, pojejo, se prepirajo, cvilijo in pretepajo in motijo mirne prebivalce od desete ure zvečer do jutranjega svita. Vsakdanjih skrbi imamo že itak dovolj. Ti ponočnjaki pa nas pripravijo še ob toliko potrebni nočni počitek. Dovolj je, če moramo prenašati radi uravnavanja Ljubljane žalbe kvakanje in ragljanje, ker neumna žival tega ne dela iz zlobnosti, ampak iz naravnega nagona. Ljudje pa imajo pamet in zato prosimo, da nam naj prizanašajo z nočnimi produkcijami ob Ljubljani.

Dirkanje voz po ljubljanskih ulicah v zgodnjih jutranjih urah bi se dalo prav lahko omiliti v toliko, da bi konji ob glavnih ulicah vozili korakoma. Potrebno je zato samo nekoliko dobre volje in razumevanja v vseh ozirih. Dobrih pet minut naj se vozniki prej odpravijo z doma, vozijo naj korakoma in nikomur ne bo treba prenašati nepotrebnega ropota. Dirkanje škoduje vozovom in konjem. Marsikateri voz in konj bi lahko dalje časa služila, če bi dirkanje opustili, prebivalcem pa bi bilo ustrezno. To naklonjenost pričakujemo prizadeti.

Tujsko-prometni oziri zahtevajo, da se uravnane obrežine zgornjega dela Ljubljane popolnoma uredi. Vsi nezasuti deli naj se napolnijo, razravnajo in končno posejejo s travnimi semeni, da bo zrasla trava, ne pa koprive in drugi plevel. Regulačna dela so dospela že tako daleč, da se z malenkostnimi stroški zahtevano prav lahko uredi. Potrebno je to tudi zato, da voda ob deževju ne bo odnašala zemlje nazaj v strugo. Tujci si ogledujejo dovršena dela, zato morajo biti obrežine popravljene in dovršene. Mislimo, da je to prav lahko izvedljivo.

Razkošna palača — zastonj.

V nekem kölnskem časopisnem inseratu se razkošno opremljena hiša stavlja na prosto razpolaganje onemu, ki je pripravljen plačevati tekoče davke za to hišo, ki znašajo 110.000 Din letno. Gre tu za hišo s 15 sobami, hlevi, garažo in stanovanjem za posle. Sezidala jo je za ca. 270 tisoč Mark v začetku devetdesetih let neka ugledna kölnska družina, ki je imela približno 1 milijon premoženja v gotovini. Kmalu pred svetovno vojno je lastnik umrl in njegova žena je prevzela dedščino. Za časa inflacije so zgubili vse premoženje in v hišo se je pod prisilnim gospodarstvom najemnin naselilo 5 strank. Končno se je morala najeti hipoteka 20.000 Mark za razna nujna popravila. Pozneje so v hiši stanovale tri stranke, ki pa so se radi slabega gospodarskega položaja zopet izselile, tako da je sedaj ta velika hiša popolnoma prazna. Lastnica živi sedaj s svojim sinom v Münchnu, kjer ima stanovanje, obstoječe iz 3 majhnih sob. Seveda mora še vedno plačevati davke in ves trud, da bi se rešila te posesti, je bil dosedaj zaman. Da bi jo podrli pa ni na razpolago potrebnega denarja.